

ZAMONAVIY AXLOQIY TARBIYANING YUTUQLARI VA KAMCHILIKLARI

Shahrisabz davlat pedagogika instituti Falsafa fani o'qituvchisi

Ochilov Abrorxon

Shahrisabz davlat pedagogika instituti 1-kurs talabasi

Ivatova Shirin Hasan qizi

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy jamiyatda axloqiy tarbiya tizimining shakllanishi, rivojlanishi va duch kelayotgan muammolari chuqur tahlil qilinadi. Axloqiy tarbiyada erishilgan yutuqlar, xususan texnologik taraqqiyot, interaktiv metodlar, ijtimoiy faollik va global axloqiy qadriyatlarning joriy etilishi muhim o'rin egallaydi. Shu bilan birga, zamonaviy axloqiy tarbiyada kuzatilayotgan kamchiliklar – ijtimoiy tarmoqlarning salbiy ta'siri, qadriyatlar inqirozi va madaniyatsizlik xavfi ham yoritilgan. Maqolada tarbiyani samarali olib borish uchun milliy va global yondashuvlarning uyg'unligi zarurligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: axloqiy tarbiya, zamonaviy jamiyat, texnologik vositalar, qadriyatlar, ijtimoiy media, an'anaviy tarbiya, yoshlar, ongli fuqarolik, madaniyat, ma'naviyat.

Abstract: This article provides an in-depth analysis of the formation, development and problems of the moral education system in modern society. The achievements in moral education, in particular technological progress, interactive methods, social activism and the introduction of global moral values, play an important role. At the same time, the shortcomings observed in modern moral education - the negative impact of social networks, the crisis of values and the danger of apathy - are also highlighted. The article emphasizes the need for a combination of national and global approaches for effective education.

Keywords: moral education, modern society, technological tools, values, social media, traditional education, youth, conscious citizenship, culture,

spirituality.

Абстрактный: В статье дается глубокий анализ становления, развития и проблем, с которыми сталкивается система нравственного воспитания в современном обществе. Важную роль играют достижения в области нравственного воспитания, в частности, технологические достижения, интерактивные методы, общественная активность и внедрение глобальных моральных ценностей. В то же время подчеркиваются и недостатки, наблюдаемые в современном нравственном воспитании: негативное влияние социальных сетей, кризис ценностей, опасность апатии. В статье подчеркивается необходимость сочетания национальных и глобальных подходов к эффективному образованию.

Ключевые слова: нравственное воспитание, современное общество, технологические инструменты, ценности, социальные сети, традиционное образование, молодежь, осознанная гражданственность, культура, духов.

Kirish: Axloqiy tarbiya jamiyatning madaniy, ma'naviy va ijtimoiy barqarorligini ta'minlovchi muhim omillardandir. Har bir davlat taraqqiyotida inson kapitalining axloqiy-ruhiy holati alohida ahamiyat kasb etadi. Hozirgi globallashuv davrida texnologiya, ochiq informatsion makon va yangi turmush tarzining kirib kelishi natijasida axloqiy tarbiyada o'ziga xos yutuqlar va murakkabliklar vujudga kelmoqda. Tarbiya tizimi doimo yangilanib borishi kerak bo'lgan ijtimoiy institut sifatida zamonaviy sharoitda yangi yondashuvlar va mexanizmlarni talab qilmoqda.

Zamonaviy axloqiy tarbiyaning yutuqlari

1. Axborot texnologiyalarining integratsiyasi

Onlayn darslar, vebinarlar, mobil ilovalar orqali axloqiy-psixologik bilimlar

yetkazilishi kengaygan. Masalan, “Coursera” va “Khan Academy”da axloqiy tanlovlar, insoniy qadriyatlar haqida darslar mavjud.

O'zbekistonda “Milliy kontent” loyihalari doirasida bolalar uchun tarbiyaviy multfilmlar (masalan, “Do'stlik”, “Halollik sirlari”) ishlab chiqilmoqda.

2. Ta'lim va tarbiyaning uyg'unligi

Yangi o'quv dasturlarida (masalan, O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi tomonidan tasdiqlangan 2023-yilgi model dasturda) “axloqiy-ruhiy rivojlanish” bloklari kiritilgan.

O'quvchilarda fuqarolik, mas'uliyat, empatiya, adolat kabi qadriyatlar darslar jarayonida shakllantirilmoqda.

3. Yoshlar ijtimoiy faolligining oshishi

Yoshlar ittifoqi, “Mehr-oqibat”, “Yashil maktab” kabi loyihalarda qatnashish orqali yoshlar ekologik, axloqiy va madaniy ongga ega bo'lib bormoqda.

Statistika: 2023-yilda O'zbekistonda volontyorlik asosida 1,2 million yosh faol ishtirok etgan (Manba: Yoshlar ishlari agentligi).

4. Ota-ona va maktab hamkorligi

“Oila maktab bilan hamkorlikda” dasturi orqali ota-onalar uchun maxsus tarbiyaviy seminar va treninglar yo'lga qo'yilgan.

Oilada axloqiy namuna ko'rsatish orqali bolalar tarbiyasiga ijobiy ta'sir ko'rsatilmoqda.

Zamonaviy axloqiy tarbiyaning kamchiliklari

1. Ijtimoiy tarmoqlar va ommaviy madaniyat bosimi

TikTok, Instagram, YouTube kabi platformalarda yoshlar orasida mashhur bo'lgan ayrim kontentlar axloqiy qadriyatlarga zid bo'lgan hodisalarni targ'ib qilmoqda.

Bu yoshlar orasida istehzoli nutq, hurmatsizlik, iste'molchilik kabi illatlarning kuchayishiga olib kelmoqda.

2. Milliy qadriyatlarning eskilik sifatida qaralishi

Ba'zi yoshlar o'z madaniyati va an'anaviy tarbiyasini zamonaviylikka zid deb baholamoqda.

Natijada ota-onaga hurmat, mehr-oqibat, sabr-toqat kabi qadriyatlar sustlashmoqda.

3. Axloqiy mezonlar va qonun o'rtasidagi tafovut

Huquqiy javobgarlik mavjud bo'lsa-da, har doim axloqiy me'yorlar bilan uyg'un bo'lmashligi muammolar keltirib chiqarmoqda.

Masalan, noqonuniy bo'lmagan, ammo jamiyatda axloqan yomon qaraluvchi holatlar yoshlarda chalkashlik uyg'otmoqda.

4. Axloqiy tarbiyaning yagona strategiyasining yo'qligi

Turli maktablarda tarbiya uslublari farqli, ba'zan qarama-qarshi bo'lmoqda. Bu esa axloqiy qadriyatlar birligini buzadi.

Aholining farqli ijtimoiy guruhlar uchun moslashtirilgan tarbiya usullariga ehtiyoj bor

Xulosa va takliflar:

Zamonaviy axloqiy tarbiya tizimi yangicha yondashuvlarga, texnologik

imkoniyatlarga va ochiq axborot maydoniga asoslangan holda rivojlanmoqda. Biroq bu rivojlanish bilan birga axloqiy qadriyatlarga putur yetkazuvchi omillar ham kuchaymoqda. Shunday ekan, quyidagi takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq:

Axloqiy tarbiyaga doir yagona davlat strategiyasi ishlab chiqilishi zarur.

Ijtimoiy tarmoqlarda axloqiy qadriyatlarni targ'ib qiluvchi kontentlar yaratish va ommalashtirish lozim.

Ota-onalar va pedagoglar uchun malaka oshirish kurslarida axloqiy tarbiya komponentlari alohida o'rin tutishi kerak.

Tarbiyaviy filmlar, teatrlar, adabiyotlar orqali bolalar ongiga qadriyatlarni singdirish muhim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Karimov I.A. *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch.* – Toshkent: “Ma'naviyat”, 2008.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PQ–81-son qarori: “2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi”.
3. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. *Umumta'lim maktablari uchun axloqiy tarbiya konsepsiyasi*, 2023-yil.
4. A'lamov B., Yusupov M. *Pedagogik texnologiyalar va tarbiya metodlari.* – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2019.
5. Abdullayeva M. *Axloqiy tarbiya metodikasi.* – Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2020.
6. UNESCO (2021). *Education for Sustainable Development: A roadmap.*
<https://unesdoc.unesco.org>

7. O'zbekiston Respublikasi Yoshlar ishlari agentligi (2023). *Yoshlar volontyorlik harakati haqida hisobot*.
8. Alijanova M. "Globalashuv sharoitida axloqiy tarbiyaning dolzarb muammolari". // *Pedagogika va psixologiya* jurnali, 2021, №4, 34–38-betlar.
9. Hasanov J. "Zamonaviy axloqiy tarbiyada oilaning o'rni". // *Ma'naviyat* jurnali, 2022, №2.
10. Khan Academy. *Ethics and moral philosophy courses* – <https://www.khanacademy.org>